

Is There a Spending Limit for a *Bris Milah*?

Rabbi Michael Taubes

1. בראשית פרשת לך לך פרק יז

(ט) ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריו לדורתם:

(י) זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריו המול לכם כל זכר:

(יא) ונמלתם את בשר ערלתכם ונהיה לאות ברית ביני וביניכם:

(יב) ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדורתכם יליד בית ומקנת כסף מפל בן נכר אשר לא מזרעך הוא:

(יג) המול ימול יליד ביתך ומקנת כסף ונהיה בריתי בבשרכם לברית עולם:

(יד) וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר:

2. בראשית פרשת וירא פרק כא

(ד) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אתו אלהים:

3. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כט עמוד א

תנינא להא דת"ר: האב חייב בכנו למולו...למולו. מנלן? דכתיב: וימל אברהם את יצחק בנו. והיכא דלא מהליה אבוה - מיחייבי בי דינא למימהליה, דכתיב: המול לכם כל זכר; והיכא דלא מהליה בי דינא - מיחייב איהו למימהל נפשיה, דכתיב: וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה...אשכחן מיד, לדורות מנלן? תנא דבי ר' ישמעאל: כל מקום שנאמר צו - אינו אלא זירוז מיד ולדורות.

4. רש"י מסכת קידושין דף כט עמוד א

מיחייב איהו - כשיגדל.

אשכחן מיד - לאברהם נאמר כן.

אינו אלא לשון זירוז - שיהא מהיר וזריז בדבר ונוהג מיד ונוהג לדורות.

5. פני יהושע מסכת קידושין דף כט עמוד א

גמרא למולו מנא לן דכתיב וימל אברהם את יצחק בנו. ונראה דמייתורא דבנו יליף חיוב דאב על הבן דאי מפשטא ליכא למילף דכיון שחיוב על הב"ד אפשר דמש"ה היה החיוב על אברהם שהיה זקן ויושב בשיבה אלא על כרחך כדפרישית...

6. המקנה מסכת קידושין דף כט עמוד א

גמרא והיכא דלא מהלי' אבוה וכו'. נראה פשוט דהא דקאמר מחייבי בי דינא הוא לאו דוקא אלא כל ישראל מצווין ע"ז דהא קרא סתמא כתיב המול לכם כל זכר. וכן הוא בלשון הרא"ש בפ' כסווי דהם היכא דלא מהלי' אבוה מחייבי כל ישראל למוהלו ע"ש, והא דנקט בי' דינא דהם ממונים על הציבור להזהיר את העם אלא דבאבי הבן איכא עשה יתירא דהוא מצווה יותר מן כולם והיינו מיתורא דקרא דכתיב וימל אברהם כמ"ש בספ"י...

7. רש"י בראשית פרשת לך לך פרק יז

(יד) אשר לא ימול - משיגיע לכלל עונשיו ונכרתה, אבל אביו אין ענוש עליו כרת אבל עובר בעשה:

8. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד ב

גדול בהדיא כתיב ביה וערל זכר אשר לא ימול.

9. רש"י מסכת שבת דף קלב עמוד א

גדול - בן שלש עשרה...

דכתיב ביה ברית - וערל זכר אשר לא ימול וגו' את בריתי הפר (בראשית יז) והאי קרא בגדול כתיב, מדמחייב ליה כרת, שאם לא מלו אביו חייב למול את עצמו

10. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ע עמוד ב
ערלות הו"ל לרבווי, שכן (מעשי"ם כרות"ם בדב"ר העב"ד) מחוסר מעשה, ומעשה בגופו, וענוש כרת...

11. רש"י מסכת יבמות דף ע עמוד ב
מעשים כרותים בדבר העבד - סימנא הוא ומפרש ליה.
וענוש כרת - על המילה.

12. רמב"ם הלכות מילה פרק א
הלכה א

מילה מצות עשה שחייבין עליה כרת שנאמר וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה, ומצוה על האב למול את בנו ועל הרב למול את עבדיו יליד בית ומקנת כסף, עבר האב או האדון ולא מל אותן ביטל מצות עשה ואינו חייב כרת שאין הכרת תלוי אלא בערל עצמו, ובית דין מצווים למול אותו הבן או העבד בזמנו ולא יניחו ערל בישראל ולא בעבדיהן.
הלכה ב

אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו אלא אם כן עבר ונמנע למולו שבית דין מלין אותו בעל כרחו, נתעלם מבית דין ולא מלו אותו, כשיגדל הוא חייב למול את עצמו, וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו הרי הוא מבטל מצות עשה, אבל אינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד. +/השגת הראב"ד/ אבל אינו חייב כרת עד שימות וכו'. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ אין בזה תבלין וכי משום התראת ספק פוטרין אותו מן השמים וכל יום עומד באיסור כרת עכ"ל. +

13. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מילה סימן רס
סעיף א

מצות עשה לאב למול את בנו, וגדולה מצוה זו משאר מצות עשה.

14. ש"ך יורה דעה סימן רס

א משאר מצות עשה. לפי שיש בה צד כרת כשיגדיל ולא ימול כדבסימן שאחר זה:

15. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מילה סימן רסא
סעיף א

אם לא מל האב את בנו, חייבים ב"ד למולו. ואם לא מלוהו ב"ד, חייב הוא, כשיגדיל, למול את עצמו. ואם לא מל, חייב כרת. הגה: ובכל יום עוברים בעונשין אלו. (טור ובכל בו)...

16. ביאור הגר"א יורה דעה סימן רסא

(ב) ובכל יום כו'. כמ"ש בפ"ק דר"ה (ו' ב') לענין בל תאחר ולאפוקי מדעת הרמב"ם:

17. שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה סימן קסו

תשובה לכבוד אהובי האלוף התורני המופלג מו"ה נתנאל יצ"ו:

מכתבו קבלתי אתמול בלילה ומוכ"ז אץ לדרכו השכם בבקר ולכן הנני משיב בקצרה. ע"ד תינוק שלא נימול בזמנו ביום השמיני מחמת חולי וכבר חזר לבריאותו והוא ראוי להיות נימול ואביו רוצה לעכב למול עד יגיע ערב פסח בהסתת הבכורים ויאספו כל הבכורים לאכול בע"פ בסעודת ברית מילה: ידע כי דבר זה הוא מעשה מגונה מאד להשהות המצוה ואפילו ביום המילה עצמו שכל היום כשר ואפ"ה זריזין מקדימין למצוה ק"ו שלא לדחות מיום ליום אף שכבר נדחית מזמנה מ"מ שוב כל יומא זמנה הוא. יפה אסרת למול מילה שלא בזמנה בע"פ אף אם כבר לא מלוהו והגיע ע"פ אסרתי שלא למולו מטעם שראיתי שזה עצת חטאים של הבכורים דלא מעלי ואמרתי שיש לגזור מטעם פעם אחרת שמא ישהה, ועוד מהי תיתי להתיר לכתחלה ולהשהות מילה שלא בזמנה למול בע"ש שיש לחוש שיבוא לידי ח"ש ואף שאם אירע שלא היה אפשר למולו עד יום ה' או יום וי"ו בשבת מותר ועיין בש"ך סוף הל' מילה אבל להתיר לכתחלה לעכב עד יום ה' או ע"ש אסור ועיין במ"א סימן של"א ס"ק ט' מ"ש בשם הכה"ג. ועוד מי התיר לבכורים לאכול בסעודת מילה שלא בזמנה בע"פ והרי אפי' במילה בזמנה כתב המג"א סימן ת"ע שנהגין להחמיר. ואף הר"ש הלוי שמיקל אולי דוקא במילה בזמנה שזמנה קבוע בו ביום. ועיין בס' תקנ"ט במ"ש סוף ס"ק י"א שכתב בשם הר"ש לוי /הלוי/ עצמו סברא שיש לחלק בין חתן ביום חופתו למילה בזמנה, ועוד איך אפשר להשהות המילה בחנם. ומלבד הטעם

שכתבתי לעיל שעובר על זריזין מקדימין יש ג"כ חשש אולי ח"ו ימות הילד ונדחית המצוה לגמרי. ולכן יזהר שם תיכף כבוא תשובתי זו לידו למול התינוק בלי שום דחוי כלל. דברי הד"ש.

18. שו"ת בית הלוי חלק ב סימן מז

[ב]... דמלבד דמעשה עצמה של המילה דהיינו חתיכת ערלה דהוי מצוה עוד זאת נמשכת היא לעולם דס"ל דהמצוה הוי על ישראל שיהיו נימולים וכמו שכתוב והי' בריתי בבשרכם לברית עולם וכן האב שיש לו בן עד שיגדל הבן נמשכת עליו המצוה דאיכא מצוה על כל א' מישראל דכל בן שיהי' לו יהי' נימול...

19. מנחת חינוך פרשת בא מצוה ה

[כג] וע' בא"ח סתרנ"ו מביא רמ"א דא"צ לבזבז הון רב על מ"ע רק חומש ולא יותר ועמג"א שם יש להסתפק במילה וכאן בפסח כיון דהם חמורים דיש בהם כרת צריך לבזבז כל הונו או כיון דהם בשוא"ת א"צ לבזבז רק חומש אף דחמירי ועבפמ"ג שם וגם לפמ"ש"ל בשם התוס' דעוברים בב"ת א"כ צריך לבזבז כל ממונו על הלאו אך הלאו הוא בשוא"ת וכה"ג א"צ לבזבז ועבפמ"ג שם ובפתיחה ובס' משנ"ח:

20. במדבר פרשת בהעלותך פרק ט

(יג) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טְהוֹר וּבְדָרְךָ לֹא הָיָה וְתָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִקְרָמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיּוֹת פִּי קָרְבָן יִקְנֶק לֹא הַקָּרִיב בְּמַעַדוֹ קָטָאוּ יִשְׂאֵהוּ הָאִישׁ הַהוּא:

21. תלמוד בבלי מסכת כריתות דף ב עמוד א

/מתני'./ שלשים ושש כריתות בתורה... והפסח והמילה מצות עשה. על אלו חייבין על זדונו כרת, ועל שגגתו חטאת...

22. רש"י מסכת כריתות דף ב עמוד א

ופסח ומילה מצות עשה, ובכרת - פסח בכרת דכתיב (במדבר ט) והאיש אשר הוא טהור וגו', מילה בכרת דכתיב (בראשית יז) וערל זכר אשר לא ימול וגו' ונכרתה והני פסח ומילה מצות עשה [ואין קרבן על שגגתן] אבל אינך כולהו מצות לא תעשה נינהו וחיביבם בקרבן דאין קרבן אלא על לאו...

23. רש"י מסכת עירובין דף צו עמוד א

הפסח והמילה - אף על פי שיש בהן כרת, הואיל ואין בהן לאו אלא מצות עשה הן - אין מביאין על שגגתן חטאת, שאין חטאת באה אלא על לאו דכרת, כדכתיב (ויקרא ד') אשר לא תעשינה וגו'.

24. ויקרא פרשת ויקרא פרק ד

(א) וַיִּדְבֹר יִקְנֶק אֶל מֹשֶׁה לְאָמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ פִּי תִקְטָא בְּשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת יִקְנֶק אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה וְעֲשֵׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה:

25. רמב"ם הלכות שגגות פרק א

הלכה ב

וכל עבירה שחייבין על זדונה כרת, חייבין על שגגתה חטאת חוץ משלש עבירות, מגדף, ומבטל מילה, וקרבן פסח, הפסח והמילה מפני שהן מצות עשה וחטאת אין מביאין אלא על שגגת לא תעשה שנאמר אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה, והמגדף מפני שאין בו מעשה...

26. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נ עמוד א

א"ר אילעא: באושא התקינו, המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש. תניא נמי הכי: המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות; ומעשה באחד שבקש לבזבז [יותר מחומש] ולא הניח לו חבירו, ומנו? רבי ישבב, ואמרי לה רבי ישבב, ולא הניחו חבירו, ומנו? רבי עקיבא.

27. רש"י מסכת כתובות דף נ עמוד א

המבזבז - לעניים.

מחומש - שבכסיו שלא יצטרך לבריות.

28. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף נ עמוד א

רש"י במהדו"ק

המבזבז. כתב רש"י ז"ל המבזבז. לעניים. ובמהדורא קמא כתב המבזבז. נכסיו להקדש. ע"כ...

29. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת כתובות פרק ד

הלכה ח

רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בן חנינה נמנו באושא שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצות.

30. קרבן העדה מסכת כתובות פרק ד

הלכה ח

למצות. לצדקה:

31. פני משה מסכת כתובות פרק ד

הלכה ח

שיהא אדם מפריש חומש נכסיו למצות. אבל לא יותר:

32. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ט עמוד א - עמוד ב

וכן אמר רב אסי. א"ר זירא אמר רב הונא: במצוה - עד שליש. מאי שליש?

אילימא שליש ביתו, אלא מעתה, אי איתרמי ליה תלתא מצותא, ליתיב לכוליה ביתא? אלא אמר ר' זירא: בהידור מצוה - עד שליש במצוה.

33. רש"י מסכת בבא קמא דף ט עמוד ב

שליש ביתו - שחייב אדם לבזבז במצות לולב או ציצית או ספר תורה שליש מה שיש לו.

בהידור מצוה עד שליש במצוה - שאם מוצא ב' ספרי תורות לקנות ואחד הדור מחבירו יוסיף שליש הדמים ויקח את ההדור דתניא (שבת דף קלג:) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לך ספר תורה נאה לולב נאה טלית נאה ציצית נאה.

34. תוספות מסכת בבא קמא דף ט עמוד ב

אילימא שליש ביתו - משמע דאין צריך לבזבז כל ממונו לקנות אתרוג אפילו לא ימצא בפחות והוויא מצוה עוברת ואפילו שליש ביתו משמע דלא מחייב ואמרינן נמי (כתובות דף נ.) המבזבז אל יבזבז יותר מחומש ובסוכה (דף מא:) חשיב ליה רבותא דר"ג שקנה אתרוג באלף זוז.

35. רא"ש מסכת בבא קמא פרק א

סימן ז

...ומדאמר אילו מתרמי ליה תלתא מצותא יהיב לכולי ביתיה שמעינן שאין אדם מחויב לבזבז הון רב בשביל מצוה אחת ואפילו היא מצוה עוברת כגון אתרוג ולולב וגמרא (בסוכה דף מא ב) חשיב גוזמא על ר"ג שהיא נשיא ישראל מה שנתן אלף זוז באתרוג אחד וגם תיקנו חכמים המבזבז אל יבזבז יותר מחומש (כתובות דף נ א):

36. חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ט עמוד ב

מהא דאמרינן אלו מתרמי ליה תלתא מצות יהיב ליה כוליה ביתיה משמע דאפילו למצוה עוברת כאתרוג וסוכה אינו מחויב לתת אפילו שליש ממונו, וזה תימה האיך נתנו דמים למצוה עוברת, וכתב הראב"ד ז"ל כדי שלא יבוא לידי עוני ויפיל עצמו על הציבור וכמו שאמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות וכן אמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שהעוני כמיתה, ומ"מ לא כמיתה ממש אמר הרב שלא אמרו אלא במצות עשה בשב ואל תעשה אבל במצות לא תעשה אפילו כל ממונו.

37. רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ח

הלכה יג

לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו, והעושה כן עובר על דעת הכתוב שהרי הוא אומר מכל אשר לו ולא כל אשר לו כמו שבארו חכמים, ואין זו חסידות אלא שטות שהרי הוא מאבד כל ממונו ויצטרך לבריות, ואין מרחמין עליו, ובזה וכיוצא בו אמרו חכמים חסיד שוטח

מכלל מבלי עולם, אלא כל המפזר ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש, ויהיה כמו שצוו נביאים מכלכל דבריו במשפט בין בדברי תורה בין בדברי עולם, אפילו בקרבנות שאדם חייב בהן הרי חסה תורה על הממון ואמרה שיביא כפי מסת ידו, קל וחומר לדברים שלא נתחייב בהן אלא מחמת נדרו שלא ינדור אלא כראוי לו שנאמר איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך.

38. דברים פרשת ראה פרק טז

(יז) איש כמתנת ידו כברכת יקנך אלקיך אשר נתן לך:

39. שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרנו

סעיף א

אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו בצמצום, כגון שהוא כביצה מצומצמת, ואח"כ מצא גדול ממנו, מצוה להוסיף עד שליש מלגיו בדמי הראשון, כדי להחליפו ביותר נאה. ויש מי שאומר שאם מוצא שני אתרוגים לקנות והאחד הדור מחבירו, יקח ההדר אם אין מייקרים אותו יותר משליש מלגיו בדמי חבירו. הגה: ומי שאין לו אתרוג, או שאר מצוה עוברת, א"צ לבזבז עליה הון רב, וכמו שאמרו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, אפילו מצוה עוברת (הרא"ש ורבינו ירוחם נ"י ח"ב); ודוקא מצות עשה, אבל לא תעשה יתן כל ממונו קודם שיעבור (הרשב"א וראב"ד) (ועיין לקמן סוף סימן תרנ"ח בהג"ה).

40. משנה ברורה סימן תרנו

(ז) הון רב - הנה שליש מנכסיו מוכח בגמרא בהדיא דאין צריך ליתן עבור מצוה אחת והפוסקים הסכימו דאפילו פחות משליש ג"כ אין צריך ליתן וסמכו דינו כמו לענין צדקה שאמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמא יעני ויצטרך לבריות וה"ה בזה:
(ח) יותר מחומש אפילו מצוה עוברת - ומ"מ חייב להוציא עכ"פ עישור נכסיו לזה דגם בצדקה שיעור בינוני הוא מעשר...
(ט) אבל מצות לא תעשה וכו' - דבטול עשה הוא במניעה מלקיים ואינו עושה שום מעשה נגד רצון הש"י משא"כ בלא תעשה אם יעבור...

41. שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנז

סעיף א

כל העבירות שבתורה, חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים, אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג, אם הוא בצנעה יעבור ואל יהרג. ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרג, רשאי, אם העובד כוכבים מכוין להעבירו על דת. הגה: ואם יוכל להציל עצמו בכל אשר לו, צריך ליתן הכל ולא יעבור לא תעשה. (ר"ן פרק לולב הגזול ורשב"א וראב"ד וריב"ש סימן שפ"ז)...

42. ש"ך יורה דעה סימן קנז

ג ולא יעבור ל"ת. אבל מצות עשה אפילו מצוה עוברת א"צ לבזבז יותר מחומש כמ"ש הרב בא"ח ס"ס תרנ"ו וע"ש, ואם יש סכנת אבר צ"ע אי דמי לממון או לנפש עיין בריב"ש סי' שכ"ו /שפ"ז/ ובא"ח סימן שכ"ח ס"ז ונראה לקולא:

43. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תרנו

ח יתן. - ...ועיין יורה דעה [סימן] קנ"ז [סעיף א בהגה] ובש"ך [ס"ק] ג'. ויראה החילוק בין עשה ללא תעשה, זה קום ועשה וזה שב ואל תעשה, וממילא אם אנסו עכו"ם לעבור [על] בל יראה בחמץ בפסח בשב ואל תעשה, יש לומר דאין מחויב לבזבז הון רב, על דרך משל שלא לבער חמצו שנתחמץ בפסח, ואפשר התם כל שאנוס אין עובר, וצ"ע...

44. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מכות פרק ג

[א] צריך אתה לדעת את הכללים המרובים האלו שאזכיר במקום זה, מהם, שכל מחוייב כרת בלבד או מיתה בידי שמים, ויהיה אותו החיוב בלא תעשה אם היה הדבר בעדים והתראה סופג מלקות, ואם ספג מלקות ועשה תשובה נפטר מן הכרת. ומחוייבי כרת כולם מפורשים בתורה, ומחוייבי מיתה מהם מקרא מפורש ומהם נרמז עליהם... וידוע שכל המצות הם צווי ואזהרה, הצווי הוא מצות עשה, והאזהרה מצות לא תעשה. והלשונות שנאמרה בהן האזהרה בתורה ועליה אומרים שמצוה פלונית היא מחלק הלאוין ארבעה לשונות, לא ואל והשמר ופן, אמרו כל מקום שנ' השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה. ומצות לא תעשה אלו נחלקין חלוקה ראשונה לארבעה חלקים, מהם מחוייבי מיתות בית דין, ועונשם של אלו מפורש בכתוב. והחלק השני מחוייבי כרת. והחלק השלישי מחוייבי מיתה בידי שמים, וכבר הזכרנו שגם שני אלו חייבין מלקות. והחלק הרביעי הם מחוייבי לאוין. והם שנאמר בהם לאו בלבד...

45. לחם משנה הלכות סנהדרין פרק יח

הלכה ב

... וכן בפירושו המשנה פרק אלו הן הלוקין כתב הרב אמנם באה האזהרה על העיקר שאצלנו כי התורה אינה מחייבת מיתה ולא כרת עד שיהיה לאו פשוט ע"כ. וא"כ למדנו מכל זה דחייבי כריתות צריכי התראה...

46. שמות פרשת בא פרק יב

(ח) וְאָקְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלֵילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מְרִירִים יֵאָקְלוּ:

(ט) אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשָׂל מִבָּשָׂל בְּמַיִם פִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבּוֹ:

47. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מא עמוד ב

תנו רבנן: אכל צלי מבעוד יום - חייב, וכזית נא משחשיכה - חייב. קתני צלי דומיא דנא, מה נא בלאו - אף צלי בלאו. בשלמא נא - כתיב אל תאכלו ממנו נא, אלא צלי מנלן? - דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה, בלילה - אין, ביום - לא. - האי לאו הבא מכלל עשה הוא, וכל לאו הבא מכלל עשה - עשה!

48. רש"י מסכת פסחים דף מא עמוד ב

קתני - חיובא דצלי דמבעוד יום, דומיא דחיובא דנא משחשיכה.

49. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צו עמוד א

דאמר רבי אבין אמר רבי אילעאי: כל מקום שנאמר השמר פן ואל - אינו אלא בלא תעשה.

50. רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ח

הלכה ה

אכל ממנו כזית צלי מבעוד יום עבר על מצות עשה, שנאמר ואכלו את הבשר בלילה הזה, בלילה ולא ביום, ולא הבא מכלל עשה הוא.

51. דברים פרשת כי תצא פרק כה

(ב) וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הִרְשָׁע וְהִפִּילוּ הַשֹּׁפֵט וְהִכְהוּ לְפָנָיו כְּדִי רִשְׁעָתוֹ כְּמִסְפָּר:

(ג) אַרְבָּעִים יִכּוּנּוּ לֹא יִסִּיף פֶּן יִסִּיף לְהַכּוֹתוֹ עַל אֵלֶּה מִכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אַחִידָה לְעֵינָיֶה:

(ד) לֹא תִחָסֵם שׁוֹר כְּדִישׁוֹ:

52. ספרי דברים פרשת כי תצא פסקא רפו

... יכול כל המורשעים לוקים תלמוד לומר והיה אם בן הכות הרשע פעמים לוקה פעמים אינו לוקה ועדין איני יודע אלו הם הלוקים תלמוד לומר לא תחסום שור בדישו, מה חסימת שור מיוחדת מצות לא תעשה והרי הוא לוקה כך כל מצות לא תעשה הרי הוא לוקה...

53. דברים פרשת כי תבוא פרק כה

(נח) אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתוּבִים בְּסֵפֶר הַזֶּה לְיִרְאָה אֶת הַשָּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֶת יִקְנֹק אֲלֵהֶיךָ:

(נט) וְהִפְלֵא יִקְנֹק אֶת מִכְתָּבְךָ וְאֵת מִכּוֹת וְרָעָד מִכּוֹת גְּדֹלֶת וְנִצְמָנוֹת וְחִלִּים רָעִים וְנִצְמָנִים:

54. תלמוד בבלי מסכת מכות דף יג עמוד ב

מ"ט דר' ישמעאל? דכתיב: אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת, וכתיב: והפלאה ה' את מכותך, הפלאה זו איני יודע מה היא, כשהוא אומר: והפילו השופט והכהו לפניו, הוי אומר: הפלאה זו מלקות היא, וכתיב: אם לא תשמור לעשות את כל וגו'. אי הכי, חייבי עשה נמי! אם לא תשמור כתיב, וכדרכי אבין א"ר אילעי, דאמר רבי אבין א"ר אילעי: כל מקום שנאמר השמר פן ואל - אינו אלא לא תעשה. אי הכי, לאו שאין בו מעשה נמי! לעשות כתיב. לאו שניתק לעשה נמי! דומיא דלאו דחסימה. השתא דאתית להכי, כולהו נמי דומיא דלאו דחסימה.

55. רש"י מסכת מכות דף יג עמוד ב

לאו שאין בו מעשה נמי - אלמה אמרינן בכמה דוכתי לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.
דומיא דלאו דחסימה - שהוא כתוב אצל פרשת מלקות.

56. רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יח

הלכה ב

כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חברו בשם, וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין כגון לא תנאף לא תעשה מלאכה בשבת אין לוקין עליו, וכל לאו שניתן לתשלומין כגון לא תגזול ולא תגנוב אין לוקין עליו, וכל לאו שניתק לעשה כגון לא תקח האם על הבנים לא תכלה פאת שדך אין לוקין עליו אלא אם לא קיים עשה שבהן, ועל לאו שבכללות אין לוקין עליו ושאר כל הלאוין שבתורה לוקין עליהן.

57. חידושי הרשב"א מסכת כתובות דף מ עמוד א

וניתי עשה ונידחי לא תעשה. - ... כיון דאינו עשה גמור אלא לאו הבא מכלל עשה לא עדיף מלאו גמור דנדחי מפני עשה... .

58. פתחי תשובה יורה דעה סימן קנז

(ד) ל"ת - ... ועיין בס' משנת חכמים ריש הלכות יסודי התורה שדעתו ג"כ נוטה לחלק דדוקא בל"ת שיש בו מעשה וכתב דה"ה להיפך במ"ע שעובר בקום ועשה כמו כל לאו הבא מכלל עשה מחויב לבבז כל ממונו ע"ש... .

59. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צא עמוד ב

גופא: אשה, בראשון - שוחטין עליה בפני עצמה, ובשני - עושין אותה טפילה לאחרים, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אשה - בשני שוחטין עליה בפני עצמה, ואין צריך לומר בראשון. רבי שמעון אומר: אשה, בראשון - עושין אותה טפילה לאחרים, בשני - אין שוחטין עליה כל עיקר... ורבי שמעון: כתיב בראשון איש - איש אין, אשה לא.

60. רש"י מסכת פסחים דף צא עמוד ב

אין שוחטין עליה כל עיקר - ואפילו טפילה, דלא שייכא ביה מידי, ואי אכלה ביה - הוה פסח נאכל שלא למנויו, והוא הדין לעבדים דאין אוכלין בו, וכי אכלי עבדים ונשים בראשון שהן רשות בו, אבל בשני - לא, דאפילו מרשות אימעוט כדלקמן.

61. שמות פרשת בא פרק יב

(ג) דָּבְרוּ אֶל כָּל עַדְתְּ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שְׂחָ לְבַיִת אֶבֶת שֶׁהָ לַבַּיִת:
(ד) וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִקְהֵלוֹת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הִקְרַב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִקְסַת נֶפֶשׁת אִישׁ לְפִי אֶקְלוֹ תִכְסוּ עַל הַשָּׂה:

62. שפת אמת מסכת פסחים דף צא עמוד ב

בגמ' ור"ש כתי' בראשון איש איש אין אשה לא לכאורה קשה דבל"ז נמי הא פסח הוא מ"ע שהזמ"ג ולא צריך קרא למעט דנשים פטורות אך י"ל דכיון דפסח הוא עשה שיש בה כרת ה' ס"ד לומר דנשים חייבות בה [כמ"ש התוס' במגילה (כ') ד"ה דכת' דמה"ט אצטריך קרא לפטור נשים למול את בניהם וגם לת' הב' שם בתוס' י"ל דדוקא במילה א"צ קרא כיון דליכא כרת אלא בגדול שלא מל עצמו אבל על האב ליכא כרת משא"כ בפסח דמי שלא הקריב פסחו ענוש כרת י"ל דנשים נמי חייבות משום דהוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה]:

63. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כט עמוד א

מתני'. - ... וכל מצות עשה שהזמן גרמא - אנשים חייבין, ונשים פטורות, וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא - אחד האנשים ואחד הנשים חייבין. וכל מצות לא תעשה, בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא - אחד האנשים ואחד הנשים חייבין... .

64. רש"י מסכת קידושין דף כט עמוד א

שהזמן גרמא - שהזמן גורם לה שתבא.

65. רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק יב

הלכה ג

כל מצות לא תעשה שבתורה אחד אנשים ואחד נשים חייבים... וכל מצות עשה שהיא מזמן לזמן ואינה תדירה נשים פטורות...

66. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כט עמוד א

איהי מנלן דלא מיחייבא? דכתיב: כאשר צוה אותו אלהים, אותו - ולא אותה.

67. רש"י מסכת קידושין דף כט עמוד א

כאשר צוה אותו - ולא את שרה.

68. תוספות מסכת קידושין דף כט עמוד א

אותו ולא אותה - וא"ת למ"ל קרא תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא הוא שנימול בשמיני ללידתו ונשים פטורות וי"ל כיון דמיום השמיני והלאה אין לה הפסק לאו זמן גרמא הוא וא"ת אכתי מ"ע שהזמן גרמא הוא דאין מלין אלא ביום כדאיתא בפרק הערל (יבמות דף עב.) וי"ל דאיתא כמ"ד התם דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה.

69. תוספות רי"ד מסכת קידושין דף כט עמוד א

איהי מנלן דלא מיחייבא אשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה אי קשיא ומאי איצטרכינן לקרא תיפוק לי' דהויא לה מילה מצוה שהזמן גרמא... תשובה היכי אמרינן דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות הני מילי מצוה דתליא בגופה והיא אינה מצווה אלא לזמן ידוע ולא בכל זמן אבל מצוה דלא תליא בגופה כגון למול את בנה אע"ג דמילת הבן יש לה זמן נהי דקבוע הזמן לבן הנימול אבל האב שצוהו הבורא להתעסק במילת בנו העסק ההוא אין לו זמן שבין ביום ובין בלילה יטרח ויכין צרכי מילת בנו והלכך אי לאו אותו הוה מחייבינן גם האשה ואין זמן הקבוע לכן פוטרה דהוה אמינא היא תתעסק בין ביום בין בלילה עד שתמול את בנה בזמנו אבל הציצית היא מצוה שתלויה על גופו של אדם ואי הוה מחייבינן האשה היתה מצוה תלויה בזמן הלכך פטורה:

70. ויקרא פרשת תזריע פרק יב

(ג) וביום השמיני ימול בשר ערלתו:

71. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כ עמוד א

משנה. אין קורין את המגילה, ולא מלין... עד שתנץ החמה. וכולן שעשו משעלה עמוד השחר - כשר.

72. רש"י מסכת מגילה דף כ עמוד א

עד הנץ החמה - שיצא מספק לילה.

וכולן שעשו כו' - דמעלות השחר ימא הוא אבל לפי שאין הכל בקיין בו צריכין להמתין עד הנץ החמה.

73. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כ עמוד א

ולא מלין וכו'. דכתיב וביום השמיני ימול.

74. תוספות מסכת מגילה דף כ עמוד א

דכתיב וביום השמיני ימול - ... והקשה ה"ר אפרים כיון דמילה אינה בלילה אם כן הויא מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות ממנה וא"כ קשיא למה לי בפ"ק דקדושין (דף כט.) ושם) קרא דאותו לומר דאשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא דמצה ושמחה והקהל דלית בהו כרת ומנייהו ממעטינן נשים אבל מילה שיש בה כרת ונכרתו עליה שלש עשרה בריתות הוה אמינא דמחייב בהו נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא בזמנה וכמאן דאמר דנוהגין בין ביום בין בלילה.